

MAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfondi:
Euroopa investeeringuid
maapirkondadesse

Toidualase teabe esitamine

Külli Johanson

Maaeluministeerium / toidu üldnõuete büroo peaspetsialist

26.11.2019

Toidualase teabe esitamise nõuded

- **Üldnõuded** on Euroopa Parlamendi ja nõukogu **määruses (EL) nr 1169/2011** (kohalduvad alates 13.12.2014)

Toitumisalane teave (energia, rasvad,) alates **13.12.2016**.

- Põllumajandusministri määrustega on kehtestatud **teatud toidugruppidele** toidualase teabe esitamise **erinõuded**
- Põllumajandusministri määrus nr 109 „**Toidupartii** tähistamise nõuded“
- Põllumajandusministri määrus nr 24 „**Müügipakendisse pakendamata toidu** toidualase teabe esitamise nõuded“

Õiglane teavitamine

Artikkel 7

- **Toidualane teave:**
 - ei tohi olla eksitav,
 - peab olema täpne, selge ja tarbijatele kergesti arusaadav,
 - ei tohi viidata haigusi vältida aitavatele, ravivatele või leevendavatele omadustele.
- **Eelnevad nõuded kehtivad ka reklaamile ja toidu esitlemisele.**

Müügipakendil nõutav teave

Määruse 1169/2011 artikkel 9

- **Toidu nimetus**
- **Koostisosade loetelu**, sh allergiat põhjustada võivad koostisosad
- Teatud **koostisosa(de) kogus protsentides**
- **Netokogus**
- Minimaalse **säilimisaja/ tarvitamise tähtpäev**
- **Säilitamise ja/või kasutamise eritingimused**

Müügipakendil nõutav teave

Artikkel 9

- **Käitleja**, kelle nime all toitu turustatakse või EL turule importija **nimi ja aadress**
- **Päritoluriik** või lähtekoht, kui artiklis 26 ette nähtud
- **Tarvitamisjuhised**, kui ilma selleta oleks toidu asjakohasel viisil tarvitamine keeruline
- **Etanoolisisaldus** üle 1,2 % vol jookide puhul
- **Toitumisalane teave**

Ühes vaateväljas esitatav teave

Artikli 13 lõige 5

- Märgistusel esitatakse samas vaateväljas:
 - toidu nimetus,
 - netokogus,
 - alkoholsete jookide etanoolisisaldus ... % vol

Minimaalne kirjasuurus

- Kohustusliku teabe **minimaalseks kirjasuuruseks** on väikse tähe kõrgus ehk x-kõrgus **1,2 mm**.
- Kui pakendi suurima külje pindala on alla 80 cm² on minimaalne kirjasuurus **0,9 mm**.
- Kohustuslik teave esitatakse silmatorkavasse kohta hästi nähtavalt ja selgesti loetavalt, tekst peab olema tausta suhtes kontrastne.

Väikeste pakendite erandid

Kui pakendi suurima külje pindala on alla:

80 cm ²	Kohustusliku teabe minimaalne kirjasuurus on 0,9 mm
25 cm ²	Toitumisalast teavet ei pea esitama
10 cm ²	Pakendil peab esitama ainult toidu nimetuse, allergiat põhjustada võivad koostisosad, netokoguse ja säilimisaja; koostisosade loetelu esitatakse teiste vahendite kaudu. Sama vaatevälja nõuet ei kohaldata.

Eksitamine sõnaga „naturaalne“

Sõnal „naturaalne“ on eesti keeles erinevad tähendused
– looduslik, maitsestatamata, lisaaineteta

Töödeldud toidu puhul annab sõna „naturaalne“ sageli ebaõiget teavet toidu olemuse kohta ja üldjuhul selle kasutamine ei ole lubatud.

Lubatud on:

- nimetus „looduslik mineraalvesi“,
- toitumisalane väide „looduslik ...allikas“,
- eristada loodusliku koostisosaga toodet, kui müügil on sama toit mitte-loodusliku komponendiga, nt „naturaalkestas viiner“.

Taimsed õlid ja rasvad koostisosade loetelus Lisa VII osa A p 8 ja 9, osa B p 1 ja 2

Koostisosade loetelus peab:

- rühmanimetuse „**taimsed õlid**“ järel esitama **kõik õliliigid**, sellele võib järgneda fraas „muutuvas suhtes“.

Nt koostisosade loetelus „taimsed õlid (rapsi-, palmi- ja päevalilleõli muutuvas suhtes)“

Sama nõue on taimsete rafineeritud rasvade kohta.

- hüdrogeenitud taimse või loomse õli ja rasva puhul peab lisama „**täielikult hüdrogeenitud**“ või „**osaliselt hüdrogeenitud**“, nagu asjakohane.

Vürtsid ja maitsetaimed

Lisa VII osa B p 7-8

- **Vürtside puhul**, mis ei ületa 2 % toidu kaalust, võib kasutada **üldnimetust „vürts(id)“ või „vürtside segu“**.

Nt koriander, ingver, nelk, kaneel → vürtsid

- **Maitsetaimede puhul**, mis ei ületa 2 % toidu kaalust, võib kasutada **üldnimetust „maitsetaim(ed)“ või „maitsetaimede segu“**.

Nt majaraan, basiilik, tüümian → maitsetaimed

Üldnimetust „maitseained“ üksinda, ilma koostisosade nimetamiseta, ei saa kasutada!

Külmutamise kuupäev

Lisa III punkt 6 ja lisa X punkt 3

- **Külmutamise kuupäeva** peab esitama järgmiste külmutatud toodete puhul:

liha,

lihavalmistised,

töötlemata kalatooted

Nt külmutatud ahvenafilee märgistusel „**Külmutatud 12.03.2019**“

Allergeenide esitamine

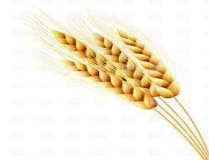
Artikkel 21, lisa II

Allergeenid, mida peab märgistusel esile tooma, on **gluteeni sisaldavad teraviljad** (nisu, rukis, oder, kaer, speltanisu, kamut ning nendest teraviljadest valmistatud tooted), **koorikloomad**, **muna**, **kala**, **pähklid** sh mandlid, **sojaoad**, **piim**, **seller**, **sinep**, **seesamiseemned**, **vääveldioksiid ja sulfitid**, **lupiin**, **molluskid** ning neist valmistatud tooted.

Allergeenide esitamine

- Lisa II allergeene peab **rõhutama koostisosade loetelus** kirjastiili, kirjasuuruse või taustavärvi abil

Nt esitada allergiat põhjustada võiv koostisosa **paksus kirjas:**

Koostisosad: **nisujahu**, koorekreem (**munakollased**, **vahukoor**, suhkur, ...)

- Kui kõik koostisosad on allergeensed, peavad allergeenid olema eristatavad muust kohustuslikust infost, nt sõnast „koostisosad“.

Allergeenide esitamine

- **Kui toidul on koostisosade loetelu**, esitatakse allergeenid seal, mitte väljaspool koostisosade loetelu.
- **Kui koostisosade loetelu ei ole** (nt alla 10 cm² küljepindalaga pakendi puhul), siis esitatakse allergeenid sõnaga „sisaldab“:

nt „Sisaldab piima ja muna“ (allergeene ei pea kirjastiiliga rõhutama).

NB! Allergeenide esitamise nõue kohaldub ka koostisosadele, mis sisaldavad allergeene ja mida tavajuhul ei pea märgistusel esitama.

nt toiduvärv E120 (sh **laktoos**)

Kaugmüük

Artikkel 14

- Kataloogi, e-kaubanduse (interneti) või muude sidevahendite kaudu toidu ostmisel peab tarbija saada **enne ostu sooritamist kogu märgistusel nõutud teabe** v.a minimaalse säilimisaja tähtpäeva.
- Kogu kohustusliku teabe peab tarbija saada koos kaubaga.
- **Müügi pakendisse pakendamata toidu kaugmüügi** puhul oleneb nõutava teabe hulk pakendamata toidule kehtestatud riigisisestest nõuetest.

**Teabe, sh allergeenide, esitamine
müügipakendisse pakendamata toidu puhul**
Põllumajandusministri 11.03.2015 määrus nr 24

Müügipakendisse pakendamata toit:

- **tarbija soovil müügikohas pakendatav toit ja müügipakendisse pakendamata kujul üleantav toit** (kaupluses lahtiselt müüdav toit teenindaja vahendusel või iseteenindamise teel)
- **müügikohas tarbija juuresolekuta vahetult müügiks pakendatud toit** (kaupluse tagaruumis vahetult müügiks pakendatud toit)

**Teabe edastamine müügipakendisse
pakendamata toidu puhul**

Määruse 1169/2011 artikli 8 lõike 6 kohaselt peavad **käitlejad edastama** tarbijale või toitlustusettevõttele tarnimiseks ette nähtud **pakendamata toidu puhul vähemalt teabe, mis on riigisiseses õigusaktis ette nähtud tarbijale andmiseks**

s.t müügipakendisse pakendamata kaubaga peab olema kaasas vähemalt Põllumajandusministri 11.03.2015 määruses nr 24 nõutav teave.

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded jaekaubandusettevõttes

Toidu müügikohas või vahetult toidu juures või pakendil* esitatakse järgmine teave:

- toidu nimetus + määruse VI lisa A (v.a p 5) ja C osa teave
- **allergeenid**
- käitleja nimi, kelle nime all toitu turustatakse
- päritoluriik, kui see on art 26 lõikes 2 ette nähtud
- säilimisaeg
- netokogus* * vahetult müügiks pakitud toidul

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded jaekaubandusettevõttes

Toidu müügikohas või vahetult toidu juures esitatakse **päritoluriik, kui see on art 26 (2) ette nähtud =>**

- eksitamise korral - kui toidule lisatud teave viitab teisele päritoluriigile või lähtekohale
- sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha puhul.

Veiseliha päritolu märgistamine on reguleeritud EL määrusega 1760/2000.

Teenindaja peab oskama anda **suulist teavet** koostisosade loetelu ja teatavate koostisosade %-de kohta.

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded toitlustusettevõttes

- Müügipakendisse pakendamata toidu või tarbija soovil pakitava toidu puhul esitatakse müügikohas järgmine teave:
 - toidu nimetus
 - allergeenid
- Teenindaja peab oskama anda **suulist teavet koostisosade loetelu** kohta ja vahetult müügiks pakitud toidu puhul ka teatavate koostisosade %-de kohta.

Müügipakendisse pakendamata toidu nõuded toitlustusettevõttes

Müügipakendisse pakendamata toidu või tarbija soovil pakendatava toidu puhul võib **allergeenide info** esitada **suuliselt, kui**:

- müügikohas on teade koha või vahendi kohta, mille kaudu antakse allergeenide teave enne ostu sooritamist või
- teade, mis palub tarbijal pöörduda allergeenide info saamiseks teenindaja poole.

Toitlustusettevõttes tarbija juuresolekuta vahetult müügiks pakitud toit

Pakendil või **vahetult toidu juures** või **toidu müügikohas** esitatakse järgmine teave:

- toidu nimetus + määruse VI lisa A (v.a p 5) ja C osa teave
- **allergeenid**
- käitleja nimi, kelle nime all toitu turustatakse
- päritoluriik, kui see on art 26 lõikes 2 ette nähtud
- säilimisaeg
- netokogus

Kohaldatakse ka toidu suhtes, mida tarnitakse toitlustusettevõtjale samal kujul tarbijale üleandmiseks.

**Päritolu
märgistamise
nõuded**

Toote päritolu ehk valmistamisriik Põhikoostisosa päritolu

➤ **Toote päritolu märkimine on kohustuslik:**

- **eksitamise puhul**, eelkõige kui toidule lisatud teave või märgistus tervikuna viitaks teisele päritolule

- **teatud toidugruppidel:**

veise-, sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha ning kala,

mesi, oliiviõli, puu- ja köögiviljad ning mahetooted

➤ **Põhikoostisosa päritolu on alates 1.04.2020 kohustuslik kui vabatahtlik päritoluteave eksitab** (määrus 2018/775)

Päritoluriigi kohustuslik esitamine

Päritoluriigi märkimine on määrusega **1337/2013 kohustuslik** värske, jahutatud ja külmutatud **sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha** puhul.

Märgistusel esitatakse:

- 1) „Kasvatatud: (liikmesriigi või kolmanda riigi nimi)“;
- 2) „Tapetud: (liikmesriigi või kolmanda riigi nimi)“;
- 3) tarbijale või toitlustusettevõttele tarnitava lihapartii identifitseerimise kood.

Kui soovitakse esitada sõnaga „Päritolu:...“, siis peab liha olema saadud loomalt, kes on sündinud, kasvanud ja tapetud samas riigis.

Õiguslik alus: põhilise koostisosa päritolu, kui märgistusel on päritoluviide

➤ Määruse 1169/2011 art 26 (3)

Kui toidu päritoluriik või lähtekoht on märgitud ja see ei ole sama mis toidu põhilisel koostisosal:

- a) märgitakse ka selle koostisosa päritoluriik või lähtekoht või
- b) märgitakse, et põhilise koostisosa päritoluriik või lähtekoht on toidul märgitust erinev.

➤ Rakendusmäärus 2018/775 määruse 1169/2011 art 26 (3) kohaldamiseks

Vabatahtlik päritoluviide tingib põhikoostisosa päritolu esitamise

- ### ➤ Kui esitatakse viide (sõnad, pilt) toidu päritoluriigile või lähtekohale ja see erineb põhikoostisosa päritolust, peab andma lisateavet põhikoostisosa pärit

Määruse 2018/775 erandid

- **Registreeritud kaubamärgid ja kaitstud geograafilised tähised** on ajutiselt erandiks. Neile kehtestatakse põhikoostisosa päritolu esitamise nõuded hiljem.

Nt KGT – Müncheneri õlu, Bayeri kringlike

- Geograafilisi väljendeid, mis viitavad **üldtuntud nimetusele** või valmistamisviisile, ei käsitleta vabatahtlike päritoluviidetena.

Nt Hollandi juust, Kreeka salat, Krakovi vorst, Inglise peekon, Armeenia šašlõkk, Aasia tüüpi puljong

Eesti juhend: päritoluviiet, mis tingivad määruse 2018/775 kohaldamise

1. Päritoluviieteks on igasugused vabatahtlikult lisatavad viiet päritolule sh brändid ja logod.
2. „Made in“, „valmistatud“, „toodetud“, „...toode“ koos riigi või lähtekoha nimetusega on päritoluviiet.

Nt Valmistatud Eestis, Eesti toode

3. Nn mitte-sõnalised päritoluviiet

Nt riigilipud on päritoluviiet

Eesti juhend: viited, mis ei tingi määruse 2018/775 kohaldamist

1. Terminid „pakendatud ...“, „valmistatud ... poolt“, „valmistaja“ koos ettevõtte nimetuse, aadressi ja riigiga on tavaliselt viited käitlejale, mis on nõutud määrusega 1169/2011, ei ole päritoluviited.

Nt Valmistaja Valio Eesti AS, Eesti

2. Konkursside registreeritud märkidega „Parim Toiduaine Lõuna-Eesti Väikeettevõttelt“ jms rõhutatakse, et toode on valmistatud Eesti teatud piirkonnas asuva ettevõtte poolt.

Ei ole päritoluviited – väljendavad, millise piirkonna ettevõttest on toode pärit.

Eesti juhend: viited, mis ei tingi määruse 2018/775 kohaldamist

3. „Laadi“, „tüüpi“, „stiili“, „retsept“ sisaldavad viited ei ole päritoluviited, viitavad konkreetsele tehnoloogiale või retseptile.

Nt Itaalia retsept

Aasia tüüpi puljong

Juhendis toome näiteid n-ö vähemtuntud üldtuntud nimetustest, milledele soovitame lisada „tüüpi“ või „stiili“, et oleks seos retsepti või valmistamisviisiga, mitte päritoluga.

Nt Itaalia tüüpi pelmeenid, Vene tüüpi dipikaste

Põhikoostisosa päritolu esitamise võimalused

1. Esitatakse päritoluriik või lähtekoht viitega ühele järgmistes geograafilistest aladest:

- 1) „EL“, „muu kui EL“ või „EL ja muu kui EL“;
- 2) piirkond mitme LRi või kolmanda riigi aladel (nt Alpid);
- 3) FAO püügipiirkond;
- 4) liikmesriik (LR)/liikmesriigid või kolmas riik;
- 5) piirkond LRi või kolmanda riigi alal (nt Saaremaa) või
- 6) konkreetse EL õigusaktiga nõutud päritoluriik või lähtekoht

2. või esitatakse teavitus, et põhiline koostisosa ei pärine samast päritoluriigist või lähtekohast kui toit (nt „Piim ei ole pärit Eestist“).

Eesti juhend: põhikoostisosa

➤ **Põhikoostisosa definitsioon:** toidu koostisosa, mis moodustab rohkem kui 50 % sellest toidust või mida tarbijad tavaliselt seostavad selle toidu nimetusega ja mille puhul on enamasti nõutav koguse märkimine.

Nt **Puu- või köögiviljatooted** – olulisemate puu- või köögiviljade päritolu

Pagaritooted – teravilja ning täidise või täidise põhikoostisosa (kui tootes on täidist üle 50%) päritolu

Piimatooted – piim, võib esitada ka lisandi või lisandi põhikoostisosa päritolu

Lihatooted – liha või erinevate lihaliikide päritolu

Eesti juhend: põhikoostisosa

Kas mitme põhikoostisosaga toidu puhul peab esitama kõigi põhikoostisosade päritolud, kui märgistusel on päritoluviide?

Nt **Seemnesai** – piisab teravilja päritolu esitamisest.

Müsli – võrdselt on palju erinevaid koostisosasid, mõni üksik (nt tšiiaseemned, rosinad) on nimetuses rõhutatult. Teraviljade päritolu.

Mustikamoos – mustikate päritolu

Köögiviljasupp – olulisemate köögiviljade päritolu

Juustuvorst – liha päritolu

Põhikoostisosa päritolu esitamine

- Kui toidu põhiliseks **koostisosaks on tooraine, millele on kehtestatud päritoluriigi või lähtekoha esitamise nõuded** EL õigusaktiga, siis **võib kohaldada neid nõudeid** samamoodi põhilis(t)e koostisosa(de) päritolu märkimisel.

Nt kui põhiline koostisosa on **veiseliha**, siis võib esitada veiseliha puhul looma sündimise, kasvatamise ja tapmise riigi või kui need etapid on ühes riigis, siis esitada „veiseliha päritolu: ...“. Eelneva asemel võib esitada üldisema teabe nt „veiseliha ei ole pärit Eestist“.

Esitusviis

- Põhikoostisosa päritolu esitatakse **toidu päritoluriigi või lähtekoha viitega samasse vaatevälja** vähemalt 75% toidu päritoluriigi või lähtekoha viite x-kõrgusest.
- Kui päritoluviidet, sh riigilippu korratakse pakendi erinevatel külgedel, siis lisatakse põhikoostisosa päritoluteave samasse vaatevälja iga päritoluviitega, mis on pakendile lisatud.
- Päritoluna ei saa esitada riigikoode, nt EE, LV, LT.

Ajakava

- **Detsembris — Eesti juhendi avaldamine**
- **Novembris või detsembris — Komisjoni juhendi avaldamine**
- **Määrus 2018/775 kohaldub alates 1.04.2020**